

DELAVSKA POLITIKA

IZHAJA TRIKRAT TEDENSKO: OB TORKIH, ČETRTHIH IN SOBOTAH

Naročnina v Jugoslaviji znaša mesečno din 12.—, v inozemstvu mesečno din 20.—. — Uredništvo in uprava: Maribor, Ruška cesta 5, pošt. predal 22, telef. 2326. Čekovni račun št. 14.335. — Podružnice: Ljubljana, Delavska zbornica — Celje, Delavska zbornica — Trbovlje, Delavski dom — Jesenice, Delavski dom. — Rokopisi se ne vračajo. — Neprankirana pisma se ne sprejemajo. — Mali oglasi trgov. značaja, vsaka beseda din 1.—, mali oglasi, ki služijo v socialne namene delavstvu in nameščencem, vsaka beseda din 0.50

Štev. 141 • Maribor, torek, dne 10. decembra 1940 • Leto XV

Veliko je krivih prerokov

Švicarski dnevnik »La Sentinelle« se v uvodniku bavi z dejstvom, da danes vse kriči po novi družbi, med kričarji so pa takšni, ki hočejo spremeniti le videz, ne gredo pa stvari do dna. Iz članka posnemamo:

Danes so si vsi edini v tem, da je treba ustvariti nov svet, novo družbo. Kar se socialistov tiče, je ta zahteva že tako stara kot socializem sam in bi bila izvedba te zahteve velikanska zmagaja socializma, saj on ni nikdar nehal klicati po novi družbi.

Danes je pa sumljivo to, da so tisti, ki na ves glas kričijo, da je zdaj prišel pravi trenutek, ko je treba korenito spremeniti družbo, oni, ki so še nedavno tako srdito napadali socializem, obtožujoč ga prevratnosti, ker je stremel po temeljiti spremembi družabnega reda.

Če danes na vseh koncih in krajih govorijo o potrebi nove družbe, ne smemo misliti, da gre pri tem res za zahtevo po popolnoma na novo in temeljito urejeni družbi. Pogosto gre pri tem le za psihološke (duševne) pretresljaje, ki povzročajo zgolj prazno besedičenje brez jasnih namenov. Za vsemi svečanimi izjavami, ki jih je današnji čas poln, se skrivajo zelo različne, često popolnoma si nasprotujoče stvari. Nikjer ni videti jasnosti, vse je le površno in navidezno ter ne sega globoko.

Neki stari francoski pregovor pravi, da samo halja še ne naredi meniha. Kar velja za posameznika, velja prav tako za organizacijo, stranko, kolektiv. Družba se lahko imenuje »demokracija«, »demokracija«, a se navdušuje za avtoritativna načela, drugod so zopet »levičarske« stranke popolnoma usmerjene »desničarsko«. Ravno tako lahko govorijo ljudje in gotove skupine o spremembah, obnavljanju, evolucijah, tihih revolucijah itd., a so z vso svojo bitnostjo tesno povezane s preteklostjo, ki jo hočejo ohraniti. »Novi ljudje, novi programi, nova organizacija, nova družba!« kričijo povsod. Glinjivo je gledati te »revolucionarje«, ki se imenujejo preroditelji. Najbolj konservativno (ne-napredno) časopisje in najbolj reakcionarni nazadnjaški krogi stalno pišejo o novi družbi.

Zanimivo bi pa bilo vedeti, kaj mislijo ti »preroditelji«? Kaj so njihovi plačah, dobičkih, koncentraciji kapitala, razredni razdelitvi družbe, kreditnem gospodarstvu, revščini, izkoriščanju dela, konkurenci, protekcionizmu (pomaganju na škodo tretjega), carinah, gospodarskih krizah, imperialističnem (zavojevalnem) tekmovanju itd. Ste jih že kdaj slišali razpravljati in razčlenjevati vzroke nevzdržnih družbenih katastrof? Namesto da bi se borili s temeljnimi problemi, ki so vzrok vsem boleznim današnje družbe in jih skušali rešiti, sipljejo ti »obnovitelji« le pesek v oči in razširjajo neumnosti, ki razkrivajo le strašno siromaštvo njihovega duha.

Zato pozor pred tistimi, ki le govorijo o spremembah, se pa le navidezno levijo in hočejo ohraniti »starega človeka.«

Jeklo, tenko kot papir, za letala

Iz Zedinjenih držav poročajo o novem izumu, ki bo ogromnega pomena v letalstvu. Ameriške jeklarne so začele z izdelovanjem jeklenih plošč, tenkih kot papir, ki pa vzdržijo pritisk 13.000 kg na kvadratni centimeter. To jeklo bo popolnoma nadomestilo aluminij v letalstvu, ker prenese trikrat toliko vročine, kot aluminij in ga je dvakrat težje kriviti kot aluminij. Izumu pripisujejo enako važnost, kot svoj čas uporabi aluminija za izdelavo letal, ki so jih poprej delali iz lesa in blaga.

Vedno hujši boji v Albaniji

Po zavzetju Porta Ede in Argirocastra

(At. ag. in Reuter). Grške čete so dne 6. t. m. vkorakale v pristaniško mesto Porto Edda v južni Albaniji in Argirocastro.

Porto Edda je najmodernejše pristanišče, ki so ga Italijani zgradili kot važno oporišče. Skozi to pristanišče je prihajala v južno Albanijo vsa italijanska vojska in ves vojni material, kakor tudi živež za armado.

Pred umikom so zažgali Italijani velike zaloge živil in vojnih potrebščin, katere niso mogli vzeti s seboj. Vendar pa je grški vojski uspelo, da je del velikih zalog rešila pred uničenjem.

V luki je ostal en italijanski rušilec, ki ga je dan popreje poškodovalo angleško letalstvo z bombami. Menijo, da je imel rušilec nalogo, da odpelje iz mesta italijanske uradnike in arhive. Italijanska vojska se je iz Porto Ede umaknila proti severu, vzdolž obale, v pravcu kraja Himari, ki leži kakšnih 30 do 40 km oddaljen od Porto Ede. Druga kolona italijanskih čet pa se je podala v pravcu Argirocastra, ker očitno ni vedela, da so isti dan grške čete vkorakale tudi v Argirocastro.

Argirocastro je bilo veliko italijansko oporišče v operacijah proti Grčiji v Epiru. Tudi tu so Italijani pred svojim odhodom skušali uničiti vse, kar bi imelo kakšno korist za grško vojsko. Grške čete so vkorakale v goreče mesto in potem takoj krenile naprej po dolini reke Drinos, ki se pri Tepeleniju izliva v reko Vojušo.

Severovzhodno od Argirocastra so grške čete, po zavzetju kraja Peremeti, nadaljevale prodiranje po dolini reke Vojuše in so dosegle kraj Klisuro, v pravcu Tepelenija.

Od Peremetija proti severovzhodu, v dolini reke Osum, prodirajo Grki iz kraja Erseke v pravcu mesta Berat v srednji Albaniji.

V odseku Korče je položaj za Grke ugoden in prodirajo iz kraja Moskopolje, po dolini reke Devoli, istotako v pravcu srednje Albanije.

V odseku Podgradec so grške čete po hudih bojih na nož zavzele visoke planine Kamia in Mokra ter prodirajo po dolini reke Skumbe v smeri na Elbasan v srednji Albaniji.

Dne 7. t. m. so vkorakale tudi v mesto Delvino, ki leži med Porto Eddo in Argirocastrom.

Hudi boji na cesti proti Elbasanu

Na cesti od Podgradca proti Elbasanu se vrše hudi boji med prodirajočimi grškimi četami in umikajočimi se Italijani.

Grške čete so še vedno zelo oddaljene od Elbasana in Berata v srednji Albaniji. Gotovo je, da bodo Italijani poskušali vse, da zavro grško prodiranje baš na tem delu, ker bi zavzetje teh krajev utegnulo ogroziti vso srednjo Albanijo in prisiliti Italijane, da se umaknejo tudi iz Valone.

Vrhovno poveljstvo grške vojske opozarja javnost, da naj se nikar ne udaja varljivim nadam in prezgodnjim upom. Grška armada prodira, toda mora imeti v vidu možnost italijanskega protinapada in skrbeti za to, da se sproti utrdi na zavzetih pozicijah.

Pri Argirocastru je sovražnik skušal

kriti umik s tanki. V ostalem pa so boji na nož najobičajnejši način razračunavanja na vsej fronti, zlasti pa v visokih planinah, kjer je vrhu tega zapadel še sneg.

Napadi na Valono in Drač

Angleško in grško letalstvo je izvedlo doslej 8 velikih napadov na Drač in 12 na Valono. Italijansko letalstvo je

Italijani o svojih uspešnih protinapadih

Italijansko vojno poročilo pravi, da so italijanske čete na bojiščih v Albaniji, dne 7. t. m. uspešno odbijale grške napade zahodno od Podgradca. Italijanom je uspelo, da so s protinapadi zavzeli nazaj različne postojanke. Izkazali so se italijanski planinski polki. Italijansko letalstvo je bombardiralo grška oporišča, čete in skladišča municije.

Odstop najvidnejših italijanskih poveljnikov

(Reuter). Dne 6. t. m. je odstopil vrhovni šef italijanskega generalnega štaba Badoglio; skoro istočasno je bil odstopljen poveljnik oz. guverner italijanskega otočja Dodekanes ob obali Turčije, general de Vecchi.

Dne 7. t. m. pa je imenovanima poveljnikoma sledil admiral italijanske vojne mornarice Domenico Cagneri.

Reuter pravi, da si odstop teh vojaških poveljnikov v Italiji razlagajo na različne načine: Eni pravijo, da se Badogliju pripisuje neuspeh in poraz v Albaniji. Dočim drugi trdijo, da je to

bilo zadnje dii manj delavno, kar je pripisovati izgubi letališč vzdolž grške bilo zadnje dni manj delavno, kar je pripisovati Eddo.

Grška poročila povdarjajo neprecenljivo pomoč angleškega letalstva v bojih proti Italijanom. Angleška letala prinašajo grški vojski v prednjih postojankah ne samo hrano, ampak tudi strelivo, strojnice in celo topove.

samo povod za njegovo odstranitev, v resnici pa, da je bil odpoklican zato, ker ni bil za brezpogojno sodelovanje vojske s fašistično milico in proti skupnemu nastopu Italije z Nemčijo.

De Vecchiju se očita, da je soodgovoren za zanemarjanje obrambe Dodekanesa, ki ga sedaj blokirajo Angleži.

Admiral Caranieri pa je postal žrtev angleškega napada na vojne ladje v Tarentu.

Za naslednika Badoglia je imenovan general Cavallero, za naslednika armijskega admirala Cagnerija državni podtajnik v mornariškem ministrstvu Arturo Riccardi in za poveljnika pomorskih sil podadmiral Jacchino.

Dva italijanska generala sta se ubila

Med poletom dne 7. t. m. je strmoglavilo med Rimom—Turinom italijansko vojno letalo s člani italijanske komisije za premirje s Francijo. Pri tem sta se ubila generala Pietro Pinto in general letalstva Albo Pelegrini.

Strahoviti letalski napadi

Strahovit napad na London

so izvedla nemška letala v noči na 9. t. m. Priletela so v celih rojih in poslužujoč se nove taktike, spustila čisto nizko nad mesto, kjer so na razsvetljeno mesto metala cele skladovnice bomb. Bombe so povzročile strahovito razdejanje. Razdejanje so bile hiše, tovarne, plinarne itd. To je bil najhujši nemški povračilni napad.

Nemci potaplajo ladje.

Vrhovno poveljstvo nemške vojske poroča, da je neka nemška podmornica potopila dve ladji s 17.000 tonami, neka druga pa dve ladji z 12.000 tonami.

V noči na 7. decembra je bil hudo bombardiran Bristol. Pri vodovodu so nastali požari in eksplozije. Na morju sta bili zadeti dve ladji, ki sta začeli goreti. V ostalem pa je bila delovanje letal omejeno na podvige, ki so imeli za cilj oviranje nasprotnika.

Angleški napadi nad zapadno Nemčijo in zasedenimi kraji so imeli samo neznaten uspeh. 6 ljudi je bilo ubitih in več ranjenih. 4 angleška letala so bila sestreljena.

Nemci tudi poročajo, da je vzdolž vsega francoskega obrežja nastala nova obrambna črta, ki jo je gradil dr. Toth, graditelj Siegridove črte v zapadni Nemčiji. Ta obrambna črta ima namen preprečiti vsak poskus angleškega izkrcanja na francoskih tleh. CBS.

Angleški napadi na Düsseldorf

Angleška letala so v noči na 8. t. m. napadla Düsseldorf, predvsem tamos-

nje jeklarne, kjer izdelujejo med drugim tudi ladijske vijake in železniške vozeve. Neko letalo je ugotovilo 20 eksploziv v 5 minutah. Vsa jeklarne je bila v ognju, ko so po enournem napadu prve skupine letal priletela nova letala, ki so metala bombe na kolodvore in plinarne.

Razen tega so bila bombardirana oporišča: Antwerpen, Dunkerque, Calais in Bologie ter letališča v Holandiji in Belgiji. Mnogo bomb je padlo tudi na Lorient, ki je oporišče nemških podmornic ob francoski obali.

Na Düsseldorf je bilo vrženih 4000 zažigalnih bomb. V Lorientu so bile zažgane shrambe bencina.

4 angleška letala pogrešajo.

Po 24 urah prvi novi napad na London.

Reuter poroča, da je dne 8. t. m. popoldne, po 24 urah popolnega miru priletelo prvo nemško letalo nad London in metalo bombe. Tudi nad Kanalom je bilo skoro 24 ur mirno.

Kaj ovira letalske napade?

Tako iz angleških kot tudi iz nemških poročil je razvidno, da se je z nastopom zime delovanje letalstva zmanjšalo. Najbrž gre to na rovaš mraza, ki je silen sovražnik letalskih motorjev. Slabo vreme, kot sneg in dež ter megla, najbrž niti zdaleka ni tako oviralo letal, kot mraz. Ako bo mraz trajal in se stopnjeval, bo temu primerno popuščala tudi delavnost letal.

2500 ameriških letalcev služi sedaj v kanadskih letalskih edinicah.

Kruh na nakaznice

Ali je to treba?

Na zborovanju »Gospodarske sloge« v Zagrebu je govoril podpredsednik vlade dr. V. Maček o težkočah s prehrano. Od 1. januarja naprej se bo moralo primesti pšenični moki po 30 odstotkov koruzne moke. Ako to ne bo zadostovalo, se bo uvedlo dvakrat na teden peka kruha samo iz koruzne moke. V mestih pa se bo uvedlo krušne nakaz-

nice. Tako torej izgleda naša preskrba z vsakdanjim kruhom. Javnost gotovo zanima, kako je mogoče, da naenkrat vlada pomanjkanje žita za kruh, ki ga nismo nikdar uvažali, ampak lahko vedno izvažali in ga ne more manjkati, pa če tudi lanska letina ni bila dosti prida. *12. januarja, 1942.*

Madžari dobe pristanišče na Reki

Po madžarskih in italijanskih vesteh se vršijo razgovori, da bo Madžarska dobila svoje pristanišče na Reki. S sodelovanjem Jugoslavije naj bi se od madžarske meje čez Zagreb do Reke zgradila dvotirna železniška proga, Italija pa bi uredila na Reki moderno pristanišče. S tem bi bila uresničena davna želja Madžarov, ki hočejo imeti svoje pristanišče.

Napetost med Anglijo in Japonsko

Po moskovskih vesteh se angleško-japonski odnosi vse bolj zaostrojujejo in postoji možnost vojnega spopada. Japonska koncentrira veliko število vojakov v bližini Honkonga in na otoku Hainan v južni Kitajski ter v francoski Indokini. Za vrhovnega poveljnika angleške vojske na Daljnem vzhodu je imenovan maršal Broock-Papen, kar smatrajo v Tokiu za vojne priprave Anglije proti Japonski. S tem v zvezi se opo-

Obsodbe Schuschniggovih režimovcev. Zadnjič smo poročali, s kakšnimi velikimi vsotami je bivši Schuschniggov režim podkupoval razne heimwehrovske časopise. Po 8 dnevni razpravi zaradi poverljivosti podkupovanja z denarjem iz bivših avstrijskih tajnih državnih fondov, je bil obtožen Benjamin Schier, odličen Schuschniggov predstavnik, obsojen na 2 in pol leta težke ječe, Hermine Drzmisek na 8 mesecev ječe, Izrael Spitzer na 5 in pol mesecev in njegova žena na 4 mesece. Slednja dva sta bila žida. Schuschniggov režim se je namreč v boju proti socializmu in drugim, posluževal tudi bogatih židov.

Obvezno delovno službo bo po poročilu agencije Stefani organizirala Nemčija v vseh zasedenih krajih. V to svrhu bo v kratkem odpotoval poseben pooblaščenec rajha v Belgijo, Francijo in druge kraje.

Ideolog nemškega fašizma o francoski revoluciji. V Parizu je govoril v bivšem francoskem parlamentu ideolog nemškega fašizma Rosenberg, ki je med drugim dejal: »Francoska revolucija l. 1789 je bila upravičen odpor proti duhu cerkvene inkvizicije in proti izrodu monarhistične dobe, toda s proglasitvijo načela tolerance (strpnosti) proti vsem in vsemu, je nihalo zanihalo predaleč. Ideje tolerance so se polastili v 20. stoletju zločinski tip, židje, framacioni in drugi. V duhu te tolerance je trdil nek francoski minister, da ni razlike med belimi in črnimi ter je nek črnc postal celo državni podtajnik. S tem je nastala za Evropo velika nevarnost. Nemčija je sedaj potolkla francosko armado, toda Francija je rešila njenih strank, katerih se slabotna Francija ni mogla otresti.« — Tako je go-

Sporazum med Bolgarijo in Turčijo

in mir na Balkanu.

Bolgarski tisk se obširno bavi z odnosi med Bolgarijo in Turčijo in ugotavlja, da so bila izvajanja bolgarskega zunanega ministra Popova v Turčiji ugodno sprejeta, ker je Popov jasno izrazil miroljubnost bolgarske politike. Listi naglašajo, da bi Bolgarija in Turčija lahko živeli ob medsebojnem spoštovanju narodnih koristi v miru.

Češkoslovaški državni svet v Londonu

(Reuter). Na podlagi pooblastil češkoslovaške vlade v Londonu bo sestavljen 40 članski češkoslovaški državni svet, kateremu bo pripadal tudi en zastopnik za Podkarpatsko Rusijo, ki sedaj pripada Madžarski. Dne 11. t. m. bo zvečer v radiu govoril predsednik dr. Beneš.

voril Rosenberg v Parizu in kakor pišejo, je bil njegov govor namenjen Francozom, ki so bili tudi povabljeni.

Velika brezposelnost v Franciji. V francoski vojni industriji je bilo zaposlenih 1,6 milijona delavcev, ki so sedaj ostali brez posla. Samo v Parizu in okolici je okrog 800.000 brezposelnih. Francoska vlada namerava odrediti kredit 46 milijard frankov za zaposlitev brezposelnih i. s. bo izdala 25 milijard za popravilo škode in modernizacijo francoskega gospodarstva, 16 milijard za poljedelstvo in 5 milijard za pariško okrožje.

Znani vodja francoskih desničarjev Flandin bo, kakor se domneva, v kratkem postal notranji minister v Petainovi vladi.

Papež bo poslal v Francijo tri predstavnike Vatikana, ker dela višja francoska duhovščina, kakor poroča ZPV iz Rima Petainovi vladi težkoče. Vatikanski odposlanci naj bi vplivali na francoske cerkvene dostojanstvenike, da bi se duhovi pomirili.

Francoski guverner v Kamerunu Richard Brunot je bil po poročilu Havasa odstopil. Po poročilu Reuterja sta Richard Brunot in glavni guverner Madagaskarja, Jules Marcel de Copet, prispela v London.

Težka prometna nesreča v Belgiji, kjer sta zaradi megle trčila dva vlaka, je terjala 9 smrtnih žrtev in 60 težko ranjenih.

Vojne priprave zahtevajo več dela. Države, ki so v vojni, in one, ki se pripravljajo na vojno oz. obrambo, podaljšujejo delovni čas. V SSSR so ga podaljšali od 7 na 8 ur dnevno, v Kanadi pa od 44 na 48 ur tedensko, dočim je v Nemčiji 10 urnik pravilo. Francija pod Blumom je poznala 40 urni tednik.

Dama in po svetu

Govor predsednika vlade Dragiše Cvetkovića v beograjskem mestnem svetu, v zvezi z obiskom madžarskih državljanov v Beogradu, je bil v Rimu sprejet z zadovoljstvom. Kakor naglašajo v Rimu, je bila Italija vedno glavni posredovalec med Madžarsko in Jugoslavijo, zato tudi najnovejša zblizanje med obema državama spremljajo umevno z veliko pažnjo.

Staroradikali v Sloveniji so se razdružili v dva tabora. Od skupine, ki jo vodi znani bivši ban dr. Puc, se je sedaj ločil z nekaterimi tovariši dr. Korun, katerega glasilo radikalov, »Slovenska zemlja«, sedaj hudo napada. V sestavku pod naslovom »Za skledo vleče«, pravi omenjeni list, da so se štirje gospodje z dr. Korunom na čelu preselili v drug tabor, toda ne iz načelnih razlogov. Medtem so bili tudi izključeni iz dr. Pucove skupine, zato so pa baje stopili na njih mesto že drugi, ki so došli stali ob strani. Hujših posledic, razen prepira med omizjem dr. Pucovega gibanja, menda v Sloveniji ne bo zaradi tega razkola. Vsekakor pa lahko postane razkol tragičen za obe omiziji, ki sta zdaj nastali iz poprejšnjega Puc-Korunovega omizja.

Za 40 odstotkov se bo zvišala režijska vozna za železničarje. Kakor nam poročajo iz Beograda se pripravlja zvišanje potniških tarif za 20 odstotkov s 1. januarjem. Za železničarje, ki kupujejo režijske vozne karte, pa bo znašalo povišanje celo 40 odstotkov na sedanje cene. To se bo železničarjem že močno poznalo.

O prodaji olja bo »Prevod« vodil strogo kontrolo nad veletrgovci, ker se je ugotovilo, da nekateri veletrgovci prodajajo olje neposredno potrošnikom in na ta način dosežejo večji dobiček, dočim so trgovci z detaljno prodajo vsled tega hudo oškodovani, ker ne dobivajo zadostne količine olja na razpolago. Ali bi ne kazalo, da bi pristojna oblast prepovedala veletrgovcem vsako detaljno prodajo olja in drugih življenjskih potrebščin potrošnikom. Mi smo v našem listu že večkrat opozorili na te nemogoče manipulacije, ker vendar ne gre, da nekateri veletrgovci vodijo poleg prodaje na debelo, tudi prodajo blaga in življenjskih potrebščin na drobno. Dokler bo to dovoljeno, je vsaka pravilna kontrola onemogočena.

30 milijonov dinarjev posojila za nabavo prehrane, je sklenil najeti zagrebški občinski svet. Občinska uprava si bo izposodila 18 milijonov pri bančnih zavodih, 9 milijonov pri pokojninskem zavodu za nameščence, 3 milijone pa pri mestni hranilnici.

Uredba o ustanovitvi letalske vojne akademije je bila te dni objavljena v »Vojnem listu«. Šolanje na letalski akademiji bo trajalo tri leta in je za sprejem potrebno, da so položili kandidati srednješolsko maturo.

Podružnica agencije »Avala« za banovino Hrvatsko je dobila posebne ugodnosti in lahko zlasti tudi odloča sama o nameščanju osebja in poslovanju te ustanove.

220 italijanskih državljanov, ki se vračajo iz Grčije v Italijo, je te dni potovalo preko Jugoslavije. Istočasno so s posebnim vlakom

potovali preko naše države grški državljani, ki jih je vojna zatekla v Italiji.

Turška vlada namerava po poročilu DNB prenesti sedež vlade iz Ankare v Carigrad.

Slovenski nogomet. Preteklo nedeljo so igrali razni klubi za ligaško prvenstvo. SK Maribor je porazil SK Olimp s 13:0. Sportniki pravijo, da pomeni ta tekma demontažo slovenskega nogometnega sporta, ker so Olimpijci nastopili tako, da so naravnost osmešili sport in najbrž vzeli gledalcem za dolgo časa voljo, da si še kdaj kakšno takšno tekmo ogledajo. — V Kranju sta igrala SK Ljubljana in SK Kranj. Kranjani so igrali samo s 7 možmi in ko so videli, da je žoga nasprotnikov že trikrat potresla njihovo mrežo, so se omejili na pasivno rezistenco ter niso hoteli več dati zoge iz rok, četudi si je sodnik skoro dušo izpiskal. Tekma je bila prekinjena. SK Amater in SK Mars pa sta v Trbovljah lepo zaključila z 2:1 v korist Amaterja.

700 pevcev je nastopilo minulo nedeljo v Splitu. Pripeljala so se iz raznih krajev Hrvatske pevska društva, ki so včlanjena v hrvatski župi »Matije Gubca«.

Pod Ratitovcem se je ubil delavec Šefkija Marovec iz Novega Pazarja. Padel je po neki strmini in si razbil glavo.

Ropari na poslu. Kdo bi se čudil v sedanji razmeri, ako se pojavljajo po deželi ropari in rokovnjači. Pri Sv. Miklavžu na Dravskem polju so vdrli iz podstrešja v hišo kmeta Gornika. Bili so trije. Dva sta strahovala domaće, eden pa je brskal za denarjem. Odsli so brez plena, za njimi pa sosedje in orožniki.

V hranilnico so vlomili neznanec v St. Petru pri Novem mestu in odnesli din 18.000 plena. Le dve vrsti testenin bodo po poročilu »Agencije Stefani« odslej izdelovali v Italiji. Popolnoma se izloči iz prometa dosedanja najfiniša vrsta testenin, ki je bila izdelana iz čiste moke oziroma pšenice. Testenine se bodo izdelovale le iz mešane moke, za katere pa se bo znižala cena za 0,5 lire pri kg.

S premožem je treba štediti. Italijanski »Corriere della Sera« poziva prebivalstvo v Italiji, da štedi z inozemskim premožem. Reuter pripominja, da je ta poziv posledica razdejanih, ki jih povzročajo angleške bombe v Porurju na železnicah in v premožemskih, vsled česar Nemčija ne more dobaviti Italiji obljubljenih en milijon ton premoga mesečno.

Smrtno kazen za poskuse uporov je po poročilu DNB odredila romunska vlada, ki je izdala v to svrhu poseben zakon. Obtoženci se bodo morali zagovarjati pred posebnim sodiščem, ki ga tvorijo trije generali in proti sodbi ni priziva. Vsaka obsodba se mora izvršiti tekom 10 ur.

Preiskava v romunskem »Rotary klubu«. Bukareški dopisnik »Völkischer Beobachterja« poroča, da je napravila komisija za namestitve iz vsled potresa podrtih hiš evakuiranega prebivalstva naglo preiskavo v domu »družbe velefinančnikov« v Bukarešti. Ob tej priliki je policija baje ugotovila, da je nagradil upravitelj kluba ogromne množine živil. Izvedli so potem preiskavo v vsem poslopiju in je pri tem prišla policiji v roke cela vrsta dokumentov o delovanju »Rotary kluba« in framacionske lože. Mnogo bivših vodilnih politikov je baje na ta način kompromitiranih.

100 tisoč ton aeroplanskega bencina bo dobavila Romunija Italiji.

123 Parizanov je bilo aretiranih ob priliki proslave premirja v svetovni vojni, na Champs-Elysees, ki se je vršilo dne 11. novembra t. l. v Parizu. (AB.)

»Delavska Politika« ne dobiva nobenih subvencij, zato poravnaj naročnino takoj!

A. M. de Jong:

Čuden cerkovnik

»OTROŠKA LETA MEREYNTJEJA GEYSENA«

Ko je Flirefleter odvezl župniku talar, ga je ta podražil:

»Hm, dragi moj, priznam, da me nisi varal v mojem pričakovanju. Prav izvrstno si opravil svojo nalogo, tako, da te morem samo pohvaliti!«

Cerkovnik je renčal kot popadljiv pes.

»In latinski znaš, kot da bi se bil učil v semenišču.«

»Kdo vel« je del odurno Flirefleter.

»Zelo sem zadovoljen z novim cerkovnikom«, je nadaljeval župnik dobre volje. »Upam, da bova še več let delala skupaj, dragi moj, kaj ne?«

»Gospod župnik«, je rekel cerkovnik grozeče, »ako želite, da še danes odidem, potem le nadaljujte tako še nekaj časa. Popoldne bom izginil kot kafa, na to lahko vzamete strup!«

»No, no, no!, le ne tako naglo, Flirefleter,« ga je miril župnik skesano, »saj bom držal jezik in te pustil, da v miru delaš!«

Flirefleter je nekaj godrnjal v odprto omaro, v katero je zlagal vse stvari, katere je rabil župnik pri maši. Nato sta odšla skupaj v župnišče, kjer jima je Jans pripravila zajtrk.

Okrog osmih je stal Mereyntje pri vratih cerkvenega vrta in čakal na novega cerkovnika. Komaj je ta stopil z dolgimi koraki in mračnega pogleda iz

[13]

župnišča, mu je pohitel Mereyntje naproti in ga vprašal, laskajoč se mu:

»Flirefleter, ali smem s teboj zvonit?«

Ko je dolgin zviška pogledal nanj, je še brž dodal:

»Gospod župnik me je tudi vedno vzel s seboj, veš.«

Izgledalo je, kot da se je Flirefleter na nekaj spomnil, kajti njegov obraz je postal prijaznejši in je odgovoril:

»Hm, župnik je moj in tvoj gospodar, kaj ne? In pomočnik prav gotovo ne sme biti manj bedast, kot pa je mojster. Tu imaš ključ. Pojdi naprej. Gotovo poznaš stopnišče bolje kot pa jaz.«

Ponosno je vzel Mereyntje ključ. Odklenil je skripajočo ključavnico vrtnih vrat in stekel proti cerkvenemu vhodu. Cerkvena vrata so se odpirala z velikim ključem. Ves poten od napore, je skušal zavrteti ključ, toda mehanizem velike ključavnice se ni zganil. Vprašujoče se je ozrl preko rame na cerkovnika, ki je stal za njim, se smejal in ga dražil:

»Ali ne gre?«

»Ne«, je vzdihoval Mereyntje, »pretežko je za mene.«

»No, daj sem!«

Z eno samo kretnjo svoje velike roke, je obrnil ključ v skripajoči ključavnici in odprl vrata.

»Ti si pa močen!« ga je občudoval Mereyntje. »Gospod župnik je moral vedno odpirati z obema rokama in poleg tega je še vzdihoval, tako težko mu je šlo.«

Flirefleter se je smejal:

»Vse ima svoj čas. Ti si še premlad za to, gospod župnik pa je prestar. Tako je ta reč!«

»Že mogoče«, je menil dečko. »Sedaj pa tu sem, tu se gre na kor...«

Ko sta dospela gori, je zgrabil cerkovnik za zvonovo vrv in že po par krepkih potegljajih je bilo čuti prvo bučanje zvona. Takoj nato pa je začel ples veselih zvokov, ki so zveneli tako prijetno in glasno ter tako krepko, da je Mereyntje od veselja in nepotrpežljivosti kar trepetal. Zvonova vrv v Flirefleterjevih močnih rokah je drsela v čudovito krepkih potegih gori in doli, nad njunima glavama pa je plavala bronasta pesem zvona, širna in težka in se v hitrih zvočnih valovih širila čez polja v daljavo, kjer so delavci na njivah vzravnavali svoje sključene hrbe in zastirajoč si z dlanjo oči, gledali proti vasi, mrmrajoč:

»Sment! Kaj le se je pripetilo našemu župniku?«

Mereyntje je od vzhičenja zaploskal z rokama in vzkliknil:

»Ali se smem obesiti za vrv, Flirefleter? Oh, ti, pusti me vendar?«

Smejoč se je vzel zvonikar dečka na roke in ga dvignil kvišku, še višje, kot je bil sam velik; sedaj je visel Mereyntje grozno visoko od tal in vrv ga je v naglih potegih vlekel zdaj gori, zdaj doli. Oči so se mu od strahu razširile, toda držal se je krčevito čvrsto in pri tem občutil, kljub strahu in tesnobi, prave nebeske sladkosti. Srce mu je bilo hitreje, on pa je občutil vršenje divjega nihanja kot hladno praznoto v svojem telesu. In ko je zvon umolknil ter je zaplopljen sedel na klopi ob oknu zvonika, se je od veselja smejal in rekel hvaležno:

»Tako visoko se pa še nisem gugal!... Ti pa znaš zvoniti, Flirefleter!«

Iz naših krajev

CELJE

Smrtna nesreča na lovu — dr. Bruno Sadnik mrtev

V nedeljo, dne 8. t. m. so celjski lovci odšli na lov v Košnico, katerega je priredil tukajšnji veletrovec z železnino g. Rakusch. V popoldanskih urah je povabljeni lovec iz Šostanja, g. dr. L. obstrelil jazbeca, katerega je potem na begu preganjal tudi g. dr. Bruno Sadnik. Na poledenih tleh pa mu je spodrsnilo tako nesrečno, da je padel z nabasano puško, ki se mu je zlomila in istočasno sprožila. Izstreljek je zadel lovca v desno stran prsi tako usodno, da je kmalu nato izdihnil. Tovariši so mu sicer takoj prihiteli na pomoč, a žal, bilo je že prepozno. Smrtno ponesrečenega so takoj prepeljali z avtofurgonom na dvorišče mestnega poglavarstva, odkoder so ga zvečer ob 7. uri prepeljali v mrtvašnico. Imenovan je bil znan kot izvrsten zobozdravnik, ki je imel mnogo klientele tudi iz delavskih vrst, kot zdravnik OUZD. Vsi, ki so ga poznali pravijo, da je bil socialen zdravnik.

Se ena smrtna nesreča pri regulaciji Savinje. V predzadnji številki našega lista smo poročali, kako se množe smrtno nesreče med delavstvom pri raznih gradnjah. Danes pa moramo žal zopet sporočiti, da se je tudi pri regulaciji Savinje dogodila nesreča dne 5. t. m., ki je zahtevala smrt 36 letnega delavca Stanke Magerla. Imenovanega je med delom zasukalo in mu zlomilo hrbtenico. Kmalu po prevozu o bolnišnico je na zadobljenih poškodbah umrl. Riziko dela, ki ga mora delavstvo nositi, pač zasluži, da bi se spričo sedanje racionalizacije dela zdramili vsi merodajni in s tem vsaj delno zavrli redno ponavljajoče se smrtno nesreče med delavstvom.

O minimalnih plačah za nameščence in trgovske pomočnike, o plači pri vojaškem službovanju, o pokojninskem zavarovanju trgovskih pomočnikov in še drugih novih zakonskih predpisih v službenem razmerju, bosta predavala pod okriljem podružnice »Saveza privatnih nameščencev« v torek, dne 10. t. m. ob 8. uri zvečer v »Narodnem domu« odvetnik dr. Avg. Reisman in Maribor in Josip Petean, predsednik mariborske podružnice »Saveza privatnih nameščencev«. Vse te nove uredbe, ki imajo zakonsko moč, so zelo obširne in vsled tega večini nameščencev v podrobnostih nepoznane. Pričakovati je vsled tega, da se bo podružnica predavanja udeležila vse celjsko nameščenstvo, trgovski pomočniki in zasebni uradniki, pomočnice in uradnice.

TRBOVLJE

Trboveljski slavček — ob svojem jubileju. V nedeljo smo imeli pri nas lep pevski praznik: skupen nastop naših otrok — »Slavčkov« in delavske godbe v »Delavskem domu«. Do zadnjega mesta prodana dvorana in ljudje se za eno dvorano, ki so odšli brez vstopnice, dovolj priča, da ve naš rudar ceniti delo naših pevcev in godbenikov. In to skupno delo, ki ustvarja samozavestnost našega človeka, je prav podčrtal tudi okr. načelnik, g. dr. Andrej Bizjak, ki je izročil odlikovanje »Slavčkom«. O velikem navdušenju in uspehu koncerta ni treba izgubljati besed, ker so tako naši pevci in naši godci bili deležni povsod največjega priznanja, ki tudi tokrat ni izostalo. Največje navdušenje so pa izzvale pesmi, ki jih je zapel zbor s spremljevanjem godbe. Vsem priznanje in hvala.

Danes v ponedeljek 9. t. m. pa pojo naši rudarski otroci v Ljubljani, kjer se vrši zvečer ob 20. uri koncert v »Filharmonični dvorani«.

ZAGORJE OB SAVI

Ali za te ne velja uredba o minimalnih mezdah? Naša občina vrši razna javna dela, deloma v lastni režiji, deloma oddano. Pri teh delih zaposleni delavci prejemajo mezdo na uro po din 3,75 do din 4 in dva delavca največ po din 4,75 na uro. Ker je Zagorje industrijski kraj z nad 5000 prebivalci, bi morala znašati mezda teh delavcev najmanj din 5 do 5,25 na uro.

LITIJA

Najnovejša socialna zaščita. V soboto, dne 14. decembra se bo vršilo v gostilni Citar (pri Dalmatinu) važno predavanje o najnovejši socialni zaščiti, minimalnih mezdah itd. Predavala bosta ss. dr. Reisman in Eržen Viktor iz Maribora ter s. Bricej iz Ljubljane. Začetek predavanja ob pol 19. uri. Vabimo vse delavke in delavce, da se tega predavanja v čim večjem številu udeležijo.

JESENICE

Poštni urad na Jesenicah — Fuzinah se je preimel. Bil je doslej v poslopju glavne pisarne KID, zdaj pa je v sosednji hiši, kjer je dobil večje in bolj primerne prostore. Tako sta zdaj lani in letos obadva poštna urada na Jesenicah dobila primerne prostore, kar bo vse samo v korist boljšega poslovanja.

Povodni, ki je pretekli teden doletela Jesenice in sploh vso Slovenijo, je napravila mnogo škode. Odnosla je brv na Jesenicah, mnogo škode. Odnosla je brv na Dobravo, precejšen kos ceste pod Mežakloj nasproti gostilne Kalan, dalje je napravila KID veliko škode s tem, da je izpodkopal pod plavžem breg in se je prevrnilo v vodo precej železja, odnesla je vse naprave ob tovarni, kjer regulira tovarno Savo itd. Prava sreča je, da je hudo deževje kmalu prenehalo in je poplava, ki je grozila napraviti še precej škode, trajala samo nekaj ur.

Gospode okrog »Gorenjca« vabimo, da nam — predno bomo nadaljevali z njimi debato o tem, kako kdo misli in kako dela — točno javijo, iz katerih sredstev in v kakšnem denarnem je bil zgrajen tkzv. »Krekov dom« na Jesenicah. S takimi računi bo točno ugotovljena snov za nadaljnjo debato inbo tudi pojasnilo vse ono, kar se po Jesenicah samo govori in posluša.

LJUBLJANA

Pomočniški zbor Združenja krojačev, krojačič in sorodnih strok vabi svoje člane in članice na svoj IV. redni letni občni zbor, ki se bo vršil 15. decembra ob pol 9. uri dopoldne v salonu hotela »Lloyd« na Sv. Petra cesti v Ljubljani. Na dnevnem redu bo tudi določitev prispevka za leto 1940 in poročilo o položaju delavstva. Smatrate svojo udeležbo za obvezno — že iz lastne koristi ter koristi skupnosti v naši stroki.

MARIBOR

Gutenbergova proslava mariborskega grafičnega delavstva

V soboto, dne 7. t. m. so mariborski grafičarji na lep način proslavili 500 letnico Gutenbergga, ki je izumil premakljivo črko. Prireditve se je vršila v tukajšnjem »Narodnem gledališču«. (Ob tej priliki je izšel tudi poseben spis, ki podrobno opisuje epohalen izum Gutenbergga). Uvodoma je vojaška godba pod osebnim vodstvom kapelnika kapetana g. Jiraneka krasno odigrala »Jugoslovansko rapsodijo štev. 6« in »Tiskarsko koračnico«. Nato je pevsko društvo »Grafika« pod vodstvom pevovodje g. Živkote odpelo E. Hochreiterjevo »Gospodsvetski zvone«, V. Mirkovo »Je dete prepravilo« in A. Jobstovo »Mi hočemo pesni«. Zbor tvori čvrsto enoto in razpolaga z

lepimi glasovi. Strojnik A. Gabrijan je nato lepo zapel B. Ipavčev »Ciganka Marija« in J. Pavčičev »Pred durmi«. S klavirjem ga je spremljal V. Živko. Sledil je dramatičen prikaz kako je človek skozi vekove z veliko muko poskušal svoje misli ovekoveti in jih zapustiti potomcem, dokler ni Gutenberg izumil početek modernega tiskarstva. Dramatični prikaz je spisal in priredil grafičar I. Kleč iz Celja. Igralci so dobro podali svoje vloge. Ob zaključku je vojaška godba zaigrala koračnico. Vsi sodelujoči so se kar najbolj potrudili in želi za svoja izvajanja toplo priznanje. Gledališče je bilo zasedeno.

Tridesete obletnice smrti Leva N. Tolstoj se bo spomnila naša »Vzajemnost« danes, v ponedeljek, dne 9. t. m. in se bo s predavanjem s. Antona Tanca oddolžila delu velikega pisca z Jasne Poljane. Predavanje se bo vršilo ob 20. uri v dvoriščni dvorani na Ruški cesti 7.

Stolp mariborske pomožne radio - postaje, ki ga bo dobavila in zgradila neka tvrdka iz Nemčije, je baje že prispel na tukajšnje carinarnico. Pričakovati je torej, da bodo stolpi v kratkem postavili in nato pričeli z montažo aparature, da bomo končno tudi v Mariboru lahko poslušali ljubljansko oddajno postajo.

Zimski izlet smučarjev »Kulturbunda«. V nedeljo so priredili smučarji mariborskega »Kulturbunda« prvi smučarski izlet na Pohorje k svojimi zimski koči. Z večernim vlakom so se smučarji in smučarke vračale s koroškim vlakom ter prepevale svoje novejšje nemške pesmi. Na kolodvoru so se ločili in pozdravili s svojim »gauführerjem« pastirjem g. Baronom z društvenim pozdravom »Heil«.

Povratak sezonskih delavcev. S posebnimi transporti se zadnji čas vračajo naši sezonski delavci iz Nemčije, kjer so opravljali poljedelska dela. Te dni je spet prispel transport 400 delavcev na tukajšnji kolodvor, od koder so delavci in delavke po opravljenih carinskih formalnostih odpotovali na svoje domove.

Nezgodba pri delu. V tovarni Pengg v Melju je spoika velikega gonilnega jermena, ki se je odtrgal, s tako silo odletela v ključavnici čarja Ivana Kermela, da mu je zdrobila kost na nogi. Zdravi se v tukajšnji splošni bolnišnici.

Samomor vojnega invalida. Te dni se je ustrelil vojni invalid 44 letni posestnik Alojz Vogrinec v Ruperčah. V svetovni vojni je bil težko ranjen v glavo, kar mu je vso povojno dobo povzročalo domala vsak dan hud glavobol, zaradi tega je že večkrat skušal izvršiti samomor, kar so pa svoji vedno pravočasno preprečili.

Na šest mesecev strogega zapora je bil te dni pred tukajšnjim sodiščem obsojen Stanko Novak s Pobrežja, ki je od mariborskih odvetnikov izsiljeval denar. — Rudolf Koražija s Pobrežja pa je bil obsojen na 2 leti težke ječe, ker je na goljufiv način dvignil pri trvdki Hutter in dr. v presledkih 75.000 din za dobavljen brezov les. Prevara se mu je posrečila, ker je ponarejal zneske na dobavnihah.

Mlada hišna pomočnica Jožeta Trančakova je po navedbi svoje gospodinje Fride Vrhunc odšla pred enim tednom k zdravniku, ker je tožila, da ima bolečine v želodcu. Od tega dne se ni več pojavila. Stara je šele 19 let.

Otvoritev razstave mariborskih likovnih umetnikov »Brazda« bo v torek, dne 10. decembra ob 20. uri v veliki dvorani Narodnega doma. Svoja dela bodo razstavili umetniki: Karel Jirak, Maks Kavčič, Zoran Mušič, Ivan Kos, Golob Karel, Lojze Šušmelj in Klavdij Zornik.

Cankarjeva spominska predstava v gledališču se bo vršila na predvečer 21. oblet. Cankarjeve smrti, v torek, dne 10. t. m. Vprizori se Cankarjeva duhovita satira »Za narodov blago«, katere dovršenost pred 40 leti se proslavi obenem s to spominsko predstavo, pred katero bo imel g. prof. dr. Dornik kratkotek nagovor.

POZORI!

Božiček bo letos obiskal prav vse stanovalce mesta Maribora in okolice, obdaril jih bo z zelo koristnimi darili, n. pr.: z dobro jedajo in pristno pijačo, z dišečimi cigaretami, lepo obleko, toplimi čevlji, zabavnimi igračkami itd. Vse bo nakupil s sredstvi, ki jih zmora vsakdo, nasvet pa boste našli v vseh naših časopisih pod oglasi ali v tekstu v sredo, dne 11. decembra pod oznako J. G.

»Božiček mora biti letos v vsaki hiši.«

KRANJ

Preklic!

»Voglar Jožef, posestnik in mizar v Naklem preklucijem, kar sem govoril dne 29. 9. 1940 v gostilni Ferjanc v Strahinju o zas. tožilcu Strupi Primožu, delavcu v »Jugočeški« v Kranju, kot neresnično in izjavljam, da je očitke, ki sem ga takrat izrazil, da je Strupi Primož l. 1936 kot delavski zaupnik dobil denar ob priliki štrajka od tovarne »Jugočeška«, torej da je bil podkupljen, neresničen in neosnovan.« Voglar Jožef.

POSLEDNJE VESTI

Italijansko vojni poročilo javlja, da je 9. italijanska armada na albanski fronti odbila ponovne napade Grkov. Z 8. decembrom je italijanska armada zaključila svoj umik v Albaniji. Najdeno je bilo sestreljeno angleško letalo in v njem 1 težko ranjeni častnik. — V severni Afriki so bili poginili v beg sovražni odredi. — V zračnih bojih so bila sestreljena 4 angleška letala. — Angleži so brez uspeha napadli z letali mesto Bengazi v Libiji.

Grško vojni poročilo javlja, da so Grki dne 8. t. m. zavzeli v Albaniji nove važne postojanke nasprotnika. Sedaj imajo v svojih rokah eno četrtino vse Albanije in sicer njen najbogatejši del. — Grška vlada je izdala belo knjigo z dokumenti, ki so bili najdeni v Albaniji, o dolgotrajnih pripravah za vojno proti Grčiji.

Angleško vojni poročilo pravi, da je v noči na 9. t. m. angleško letalstvo bombardiralo Porurje in oporišča ob Kanalu. — Podrobnejše poročilo bo objavljeno. — V Afriki je bilo na letališču Benito uničenih 8 italijanskih letal. Nad Anglijo sta bili sestreljeni 2 nemški letali. — Dne 9. t. m. je eno leto in 100 dni od začetka vojne.

Preseljevanje narodov je mogoče samo tedaj, ako morejo izseljenci dobiti zemljo. — Preseljevanje bolgarske in romunske manjšine v Dobružo je ustavljeno, ker nobena izmed obeh držav ne more izseljencem nuditi posestev, na katerih bi jih naselile.

Novo cesto Podused—Ptuj bodo začeli graditi. Izpeljana bo ob železniški progi.

Odkupno ceno za sladkorno peso je določil ministrski svet na din 42 za 100 kg. Sladkorna je ne bo zmanjkala. Cena bo ostala kot je, do nove kampanje prihodnje leto.

IZ ČEŠKE

Znamenita »Zgodovina češke literature« pisatelja Jaroslava Vlčka je izšla te dni v novi monumentalni izdaji na 1800 straneh.

Pesnik Josip Iľora je izdal 16. zvezek svojih pesmi »Zahrada Popelčina« v založbi Ps. Borovy. Češki listi pišejo, da je vložil v to zbirko pesnik Hora tudi dve krasni pesnitvi z bogato vsebino »Rekviem« in »Popelka prebira grah«.

Posebna društva za študij življenja pisateljev. Čehi imajo v Pragi posebno »Literarno-historično družbo«, ki v odsekih preiskuje življenje in delo čeških pisateljev in pesnikov. Na ta način se zbira sistematično ves potreben material za knjige o zaslužnih čeških kulturnih delavcih, iz katerih črpa narod izobrazbo in v teh časih tudi neomajno vero v boljšo bodočnost. Pravkar je ta »Literarna družba« ustanovila posebno sekcijo za študij pesnika in pisatelja Julija Zeyerja, čigar znameniti roman »Jan Marija Plojhar« je preveden tudi v slovenščino. Sekcija mora pripraviti vse potrebno za dostojno proslavo 100-letnice rojstva tega pesnika, ki bo 26. aprila 1941.

Ne sežigajte sadnih dreves! Tudi na Češkem je lanski mraz napravil ogromno škodo med sadnim drevjem, ki se je na večini šele v letošnji jeseni posušilo in ga kmetovalci sedaj podirajo. »Narodna Zajednica« pa opozarja po listih kmetovalce, naj bi ne sežigali debel sadnih dreves, ker se dajo koristno uporabiti za pohištvo, za kar bi morali sicer uvažati drag les iz inozemstva. »Narodna Zajednica« organizira zbiranje takih podrtih sadnih debel in prodajo.

Iz Slovaške

Med Slovaško republiko in Sovjetsko zvezo je bil po poročilu Tassa te dni podpisan trgovski sporazum. Slovaška bo dobavljala Sovjetski zvezi električne motorje, kable, prejo, uvažala pa bo iz Sovjetske zveze žito, volno itd.

Reorganizacija armade po nemškem vzoru. V okvirju reorganizacije slovaške armade so po nemškem vzoru ustanovili častniški in podčastniški zbor. Slovaška armada namreč doslej ni poznala ustanove poklicnih podčastnikov, kakor nemška vojska.

Obsedno stanje v Turčiji se po poročilu DNB nanasa le na evropski del in na področje Dardanel, dočim v ostali Turčiji niso bili izdani izredni ukrepi.

Pri nadomestnih volitvah v angleški parlament je bil te dni v Northamptonu izvoljen kandidat konservativne stranke Sommers, ki je dobil 16.587 glasov, dočim je njegov protikandidat, ki je nastopal pod geslom »krščanskega pacifizma«, dobil le 1167 glasov.

Kanadski parlament je odgojen in se bo prvo zasedanje vršilo šele 17. februarja 1941. Proglas o odgoditvi zasedanja parlamenta navaja, da se v slučaju potrebe lahko parlament skliče še poprej.

Za 8 milijonov dolarjev opija je po poročilu Reutersa zažgali v provinci Sansi, ker hoče vlada Čankajška odpraviti kajenje opija.

Mehiška vlada bo nabavila v Zedinjenih državah več starih rušilcev, za kar bo nudila Ameriki razne koncesije.

V Ameriki gradijo ogromne doke, kjer bodo izdelovali največje vojne ladje na svetu do 60.000 ton. Z gradnjo prve take velike vojne ladje bodo začeli prihodnje leto. Pravtako gradijo v Fordovih tovarnah 8500 specialnih avtomobilov za ameriško vojsko, na katerih bo nameščena po ena težka in po ena lahka strojica.

Zaradi prepovedi izvoza železa iz Avstralije in Zedinjenih držav na Japonsko, je nastala na Japonskem silno pomanjkanje železa, kar lahko postane usodno za Japonce. S tem v zvezi so po poročilu CBS iz Tokia odstopili ravnatelji petih japonskih železarskih industrij.

KISUCE

Dr. IVAN HALEK

1) SOCIOLOŠKA RAZPRAVA ZDRAVNIKA O GORATIH KRAJIH SLOVAŠKE

Dr. France Gabrovšek, odvetnik iz Kranja, nam je pred svojo tragično smrtjo na Razorju, kjer se je ubil pri plesanju dne 21. julija 1940, poslal v objavo v slovenskem prevodu slovaškega zdravnika dr. Ivana Haleka »Kisuce«, sociološko razpravo o goratih krajih Slovaške. Pošiljki je bilo priloženo spremno pismo, ki se glasi:

Kranj, 28. 10. 1939.

Dr. Halek, ki je napisal »Kisuce«, je bil še lansko leto primarij v bolnišnici v Žilinu na Slovaškem. Po bratu medicincu mi je prišlo v roke njegovo delo, ki je pisano s topoloto in ljubeznijo do ljudi, kot sem jo malokje videl. Pisal sem avtorju, če smem delo prevesti na naš jezik, pa mi je dovolil. Lotil sem se posla in ga tudi končal.

Za honorar mi ni. Le škoda bi bilo, da bi prevod brez uspeha propadel.

Prosim Vas, da prevod preberete in mi o tem sporočite svoje mnenje.

Avtorjevo dovoljenje sem pošiljki priložil.

Najlepše pozdravlja

Dr. Gabrovšek France.

Dr. Gabrovšek se naglašja, da želi objaviti sestavek v »Delavski Politiki«, ki ima pravi smisel za te vrste socialne razprave.

Studij slovaških razmer je pa važen za vse eugenike* in asanatorije**.

(Pismo in rokopis je dobil s. dr. Avg. Reisman, ki si je dopisoval z dr. Gabrovškom.)

U V O D

Mnogo naših zdravnikov se spočetka z zanosom loti svojega dela med ljudstvom. Poznajo zdravila in sredstva moderne medicine, s katerimi se da danes zaježiti in ozdraviti že skoraj sleharna bolezen. Ko pa pride življenje s svojimi tisočimi nadlogami, spoznajo, kako malo jim vsa njihova veda in ves visoki razvoj moderne medicine pomaga. Zdravila, s katerimi se uspešno ozdravi bolezen, so draga, dragih zdravil si pa ljudje ne morejo kupovati. In bolezen razsaja med revnimi sloji mnogo huje kot med imovitejšimi, ki si draga zdravila lahko privoščijo, ki lahko hodijo menjat zrak v penzione na morje, ki lahko plačajo drage operacije večjih in izkušenih zdravnikov, ki so pa prav zaradi tega nad vse dragi. Vse to bi zdravnik rad priporočil bolniku, rad bi mu pomagal, zlasti ko ve, da je teoretična medicina

*) eugenik — človek, ki se peča z raziskovanjem dednosti.

**) asanator — človek, ki se peča z ozdravljenjem nezdravih prilik, n. pr. na vasi.

MEŽICA

Bučnega olja je manjkalo precej časa v našem kraju in menda v vsej Mežiški dolini. Naši ljudje so navajeni na bučno olje, zato so ga tem bolj pogrešali. Pretekli teden se je obrnilo na bolje. Upajmo, da nam olja ne bo treba pogrešati, dasi smo v splošnem precej v skrbeh, kako bo, ker smo kot industrijsko okrožje navezani na uvoz življenjskih potrebščin do zadnje mrvice moke.

Nakaznice za petrolej pridejo, do danes pa jih še nimamo. Petrolej je že prispel in trgovci ga imajo, samo izdajati ga še ne smejo, ker ni dovoljenja. Menda bo dovoljenje izdano, čim bo občina imela na razpolago nakaznice. Cena petroleja bo din 9 in je uradno določena.

Ambroževanje so priredili mežiški čebelarji v soboto, dne 7. t. m. pri Toffu. Kakor znano, smatrajo Ambroža za zaščitnika čebelarjev, ki pa letos ni opravičil nad, katere so stavili vanj. Tudi paša na ptuškem polju ni pomagala, dasi je prepeljavanje panjev združeno s precejšnjimi stroški. Kljub temu pa letošnji slab uspeh ni mogel skaliti dobre volje naših čebelarjev, ki jim predseduje naš Karel Potočnik, kakor je pokazal potek večera, na katerem ni manjkalo humorja in so naši čebelarji vzprizorili pravo tekmo z lovsko latinščino na račun zdravljenja revmatičnih s čebelnim pikom. Vsi upajo, da se bo drugo leto cedit med, če ze mleka ne bo.

Tamburaški odsek je ustanovila naša »Vzajemnost«. Glasbila smo si že nabavili in začeli v vajami. Mladina ima sedaj novo področje za svoje kulturno udejstvovanje, ki ga je treba gojiti. Godbenim odsekom »Vzajemnosti« po drugod priporočamo, da kupijo

iznašla lek njegovi bolezni, pa mu ne more, ker bolnik nima denarja. Nemo stojita oba pred boleznijo in bolezen gre mirno svojo razkrajajočo pot.

Zdravnik, ki vse to sprevidi, ali skuša najti vzrokov bolezni in odpravljati te vzroke, ali pa postane navaden zdravnik posameznih »primerov«, ki jih pač zdravi s sredstvi, ki jih bolnik zmora plačati ter se spoprijazni s svojo usodo opazovalca ginevanja človeških življenj.

Če pa išče vzrokov, gre po lažji poti. Ne skuša najti vzroka tam, kjer leži v resnici, kjer mu je pa ob obstoječih gospodarskih razmerah najtežje priti v okom, ampak ga išče drugod, kjer bi ga bilo mogoče kolikortoliko odpraviti tudi v današnjih gospodarskih razmerah: v splošnih nehygieničnih razmerah, v katerih živi naše ljudstvo, v slabi odpornosti telesa, ter v pijančevanju, ki naj bi bilo krivo vsega tega zla. In tako pišejo dan na dan po listih, tednikih in mesečnikih o nehygienični ter o prokletstvu uživanja alkohola, ki je krivo zdravstvenega, pa tudi gospodarskega propada našega ljudstva. Na tej stopnji svojega nazora in deloma navadno tudi ostanejo. Globlje ne gredo.

Pisatelj pričujoče razprave, dr. Ivan Halek, primarij bolnišni. v Bytčici na Slovaškem, je šel drugo pot. Od tolstojanca, ki mu je bil preprost, reven človek, vzor človeka, je ob masovnem umiranju otrok v prvih letih življenja, degeneraciji prebivalstva ter njegovi revščini sprva mislil, da je pijančevanje krivo vsega zla. Vrgel se je zato z vso verno na protialkoholno delo. Kmalu je pa začel spoznavati, ko se je jel seznanjati z razmerami, v katerih je živel ljudstvo, ki ga je zdravil, z napornim garanjem od rane zore do pozne noči, z njihovimi umazanimi bivališči in načinom prehrane, da ni pijančevanje krivo degeneracije, izumiranja in revščine, ampak narobe, da leži v revščini prvi vzrok vsemu temu družabnemu zlu in da se more zato zgrabit stvar s tega konca, če hoče človek z uspehom začeti in končati delo, ki si ga je zastavil.

Razprava sama za nas ne bi bila tako važna, saj popisuje razmere na daljnem Slovaškem, če te razmere ne bi bile tako presenetljivo slične našim razmeram, zlasti po Halozah, na Pohorju in Kozjaku. Enaka revščina, enako množično umiranje otrok, enaka degeneracija, pijančevanje, fantovski pokolji, pogoste bolezni in epidemije. Enaka prizadevanja, odpraviti vse to zlo z zatiranjem pijančevanja, s prepo-vedanjem sajenja trt raznih vrst in končno enaki uspehi, kot so doleteli vse podobno delo tudi na Slovaškem. Zato je razprava za nas pomembna, saj slika pisatelj pravzaprav naše razmere ter išče in odkrije lek tudi nam kot ga najde Slovaški.

Prevajalec,

(Nadaljevanje prihodnjic.)

glasbila samo pri trdkah, ki inserirajo v našem listu.

ČRNA PRI PREVALJAH

Zvezo za vse življenje sta sklenila 4. t. m. poslovalca podružnice Konzumnega društva za Slovenijo s. Stopajnik Miloš in gđc. Štefka Lojen. S. Stopajnik je marljiv delavec v našem socialističnem kulturnem gibanju. Mladina zakonoma naše čestitke, z željo, da bi nam ostala zvesta sodelavca v našem pokretu.

SELNICA OB DRAVI

Nova šola! Žalostno je dejstvo, da se niso razpisana dela za nabavo notranje opreme. Vsakdo danes vidi, da čim dalje se čaka, tem dražja bo vsaka stvar. Že sedaj je mnogo zamujenega, ali s časom bo še vse dražje! Pri gradnji mora biti v naprej izdelan načrt in sredstva preskrbljena. Mar bi se sicer lotili dela, ki bi po našem računu stalo tri in pol milijone dinarjev? Izvedeli smo, da so nekateri za to, da se samo polovico šole izgotovi. Mi v to resnično dvomimo, takih polovičarjev ni med ljudmi, ki so polni trgovskega duha in imajo vso reč v rokah. Delavstvo je nestrpno; mi imamo svojo dečo v slabih prostorih sedanje šole, kjer se tišči od jutra do večera. Vsakdo uvidi nujno potrebo, da se šola takoj dogotovi. Upoštevajte naš dobronamerni nasvet, razpišite vsa dela in koristili boste občini. Vsak dan čakanja stane davkoplačevalce denar; čim kasneje bo dobava notranje opreme, tem bolj draga bo in tem višje bodo doklade. Ne pozabite razpise objaviti vsaj z rokom 14 dni, da ne bo prekratek rok.

Stavbne parcele

Več krasnih stavbnih parcel in njiv naprodaj v bližini Celja. Poizve se v upravi »Delavske Politike«, Celje, Delavska zbornica

ŠE VEDNO KUPITE DOBRO IN PO UGODNIH CENAH

Rokavice, nogavice, pletenine, bluze, lopice, sviterje, žemperje (lastni izdelki). Volna, preja za strojna ročna dela. Kombeže, modrčke, srjace svile in flor nogavice itd. Oblike, platno, odeje, predpasnike, rute. Blago, perilo za ženske, moške, otroke. Šivilske potrebščine, galanterija.

OSET »MARA«, Koroška cesta 26 (Poleg tržnice — Vodnikov trg).

Kotiček sodružic

Dolžnosti naših izobražen

Vse premalo stoji naše izobraženke delavski in kmečki ženi ob strani, vse premalo ji nudijo podpore. Žal vse preveč je med njimi ozko-srčnih skupulj, ki le za sebe nabirajo in hranijo duševne in umske zaklade, vsi drugi pa bi lahko umrli od duhovne lakote in žeje. Naša delavska društva so stalno v stiski za dobra predavanja, naši listi so premalo pestri, ker je premalo sodelavcev. Oni, ki znajo in vedo, se vse premalo zavedajo, da so svoje znanje dosegli na račun širokih ljudskih množic, da jim pa zato izobrazba narekuje tudi socialno dolžnost, pripomoči po svoje k razmahu in procvitu izomike. Luč ne sme biti postavljena pod mernik, ampak na viden kraj, da bo na široko preganjala temo. Ni prav, da delajo vedno le nekateri in nekateri, vsi ostali pa iz varnega zapečka ogledujejo njih delovanje in ga strokovnjaško ocenjujejo. Vsakdo mora po svoje pripomoči k širjenju prosvete, tudi žene morajo krepko poprijeti, če hočemo, da bo stavbi naše prosvete dosegla potrebno višino.

Boj pozabljivosti!

Mnogo je gospodinj, ki si s svojo veliko pozabljivostjo občutno otežujejo vodenje gospodinjstva. Pravkar pridejo s trga, pa ugotovijo doma, da jim manjka sol in kis, da kosila ne morejo skuhati. Ne preostaja drugega, da se spet oblečejo in hitijo v trgovino. Tako se včasih zgodi, da beži gospodinja po vsako stvar posebej v trgovino, veliko bolj se utruji in še vedno nekaj doma manjka, pa je vsa družina nezadovoljna s sitno gospodinjno.

In vendar se da tako lahko od pomoči taki pozabljivosti? Vsaka gospodinja si naj spravi v kuhinjo na primeren prostor, najbolje v kak predal, majhen zvezek s svinčnikom, pa si naj vedno sproti zapiše, kaj ji manjka, kaj bo treba kupiti, katera dela mora opraviti in do kdaj, pa še vse drugo, kar je v gospodinjstvu važno. Kadar gre z doma, pa si vse potrebno prepiše na listič, pa ne bo nič več jeze zaradi te nesrečne pozabljivosti.

Terpentin v gospodinjstvu.

Terpentin je zelo uporaben in bi ne smel manjkati v nobenem gospodinjstvu. Stenleko s terpentinom pa moramo vedno zelo dobro zamašiti.

1. Če dodamo pri pranju malo terpentina, postane perilo lepo belo in lahko umazana mesta hitreje izperemo.

2. Če dodamo škrobu nekaj kapljic terpentina, se potem pri likanju likalnik ne oprijemlje poškrabanega perila. (Tudi dodatek boraksa pomaga.)

3. Zofe, naslanjače, zavese, preproge itd. skrtamo z vodo, kateri smo dodali terpentin; na ta način osnažimo blago, istočasno pa osvežimo barve.

Delavski pravni svetovalec

Delavčeve pravice pri gradnji železnice (Črnomelj)

Vprašanje: Bil sem zaposlen pri gradnji železniške proge Črnomelj—Vrbovsko. Odpustili so me brez odpovedi, plačan nisem bil niti po minimalni mezdi in za časa vojaških vaj tudi nisem dobil nobene mezde. Med službovanjem sem bil enkrat bolan in mi ravno tako niso ničesar plačali. Izgovarjali so se, da oni tega ne plačujejo. Vprašam, ali spada gradnja železniške proge pod zakon in ali so to dolžni plačati ali ne?

Odgovor: Če bi gradil to železniško progo kak zasebni podjetnik, bi veljal za pravice in dolžnosti delavcev pri tej gradnji obrtni zakon. Ker pa gradi progo železniška uprava v lastni režiji, ne velja za Vas obrtni, ampak obči državljanski zakon. Če nimate sklenjene kake posebne kolektivne pogodbe ali delovnega reda, ki bi bil oobren od ministrstva železnice ali železniške direkcije, Vas štiti le o. d. z. Glede odpovedi velja § 1159 o. d. z., po katerem bi Vam mogli službo odpovedati po 3 mesecih službovanja, ali če ste dobivali plačo na teden, le prvi delavnik za konec koledarskega tedna. Če ste torej bili odpušteni koncem tedna, Vam morajo plačati za odpoved ves prihodnji teden, ako pa so Vas odpustili kak dan sredi tedna, Vam gre mezda od tistega dne naprej do konca prihodnjega tedna. — Glede bolezni velja § 1154 b o. d. z., ki je enak §-u 219 o. z. in morate glasom tega dobiti v bolezni ravno tako plačano mezdo za en teden, a službodajalec Vam sme odtegniti od tega hranarino.

ki ste jo v tistem tednu prejeli pri OUZD. — Tudi za čas orožnih vaj bi Vam morali izplačati v smislu §-a 1154 b o. d. z. mezdo za en teden. — Če pa ste se vrnili iz vojaške službe po 1. septembru 1939, velja tudi za Vaše službovanje zaščita »Uredbe o ureditvi službene-ga razmerja ob vpoklicu službojemnikov v vojaško službo« z dne 7. julija 1940, po kateri bi Vas morali zaposliti še najmanj 4 tedne in šele po 4 tednih bi Vam lahko službo odpovedali 14 dnevno. Ako so Vas prej odpustili, Vam morajo po tej uredbi plačati mezdo za teh 6 tednov. — Glede prekočnega dela pri gradnji železnice pa odloča po uredbi ministrskega sveta z dne 23. februarja 1939 minister za promet s posobenim odlokom za vsak primer posebej. — Glede minimalnih mezd določa čl. 33 Uredbe o minimalnih mezdah, da veljajo za pomožno osebe državnih podjetij določbe, poslovni redi in statuti o njihovih prejemkih, če je njihovo službeno razmerje urejeno s statutom. Enako govori o minimalnih mezdah pomožnega osebja državnih podjetij in samoupravnih teles čl. 1 banske uredbe o minimalnih mezdah z dne 30. januarja 1940. Ker Vaše službeno razmerje pri režijskem odboru gradnje železnice ni urejeno s statutom, veljajo po našem mnenju tudi za Vas minimalne mezde. Gradnja železnice spada pod a) oddelek razpredelnice minimalnih mezd in Vam gre torej od 1. februarja 1940 naprej din 3.—, od 1. oktobra 1940 naprej pa minimalna mezda din 5.— na uro.

Plača ob orožnih vajah (Mežica).

Vprašanje: Bil sem zaposlen pri stavbeni podjetju in sem moral po treh mesecih na orožne vaje. Po orožnih vajah sem en mesec delal, a nato sem moral zopet na orožne vaje. Ali mi pripada mezda za en teden in zlasti po ponovnem vpoklicu?

Odgovor: V mislu § 219 obrtnega zakona ima delojemalec pravico do mezde za največ en teden, če je bil po vsaj 14 dnevni službovanju brez krivde zadržan opravljati službo iz važnih razlogov, (to je ravno vojaška služba) ki zadeva njegovo osebo. Stavbenik vam torej mora plačati mezdo za dvakrat po en teden.

Koliko znaša proizvodnja romunskih petrolejskih vrelcev. Poročila iz Romunije naglašajo, da daje petrolejski vrelci dnevno 1400 vagonov nafte, dočim so l. 1936 dajali še 1900 vagonov. Pravijo pa, da je nazadovanje proizvodnje v zvezi s pomanjkanjem vagonov za odvoz petroleja.

Ure vseh vrst

pa zlatino in srebrnino ima stalno na zalogi urar

FISCHBAHER EDVARD Trbovlje II

Vsa popravila izvršuje točno in najceneje

Ivan Kravos

Maribor, Aleksandrova cesta 13

priporoča: ročne torbice, aktovke, denarnice, nahrbtnike itd. kot zelo praktična

Božična darila

Zahtevajte vedno in povsod kruh in pecivo iz Delavske pekarnice v Mariboru.

Telefon št. 2324

Za konzorij izdaja in ureja Adolt Jelen v Mariboru. — Tiska Ljudska tiskarna d. d. v Mariboru, predstavnik Viktor Eržen v Mariboru.